

DADES CATALOGRÀFIQUES

Autoria	The Crosley Radio Corporation
Lloc de producció	Cincinnati (EUAU)
Lloc de procedència	Horta Sud
Títol/nom objete	Aparell de radio estil capella, model 129-1
Data	1932-33 aprox
Mesures	48x39x20
Materials/tècnica	Fusta, metall, vidre, tèxtil
N.º Inventari	1148
Ubicació en el museu	Menjador

DESCRIPCIÓ

Aparell receptor de radi a vàlvules estil capella, en el seu interior conté una xapa metàl·lica amb dades sobre el fabricant i model. Aquests receptors van substituir als primers models a galena fins a l'aparició del transistor en els anys quaranta. En l'exposició apareix associada a una pantalla en la qual es poden seleccionar arxius de so de diferents emissores i programes al llarg del segle XX, classificats en tres categories: notícies, publicitat i música.

Durant la primera meitat de segle, la ràdio va ser el mitjà de comunicació per excel·lència. Les primeres emissions van ser realitzades per clubs de radioaficionats, com a Ràdio Club Sevilla i Ràdio Club Biscaia, encara que va ser Ràdio Ibèrica, la que va emetre de manera més constant a partir de 1924. No obstant això, EAJ-1 Ràdio Barcelona es considera l'emissora degana d'Espanya. Podem escoltar la sintonia d'aquesta i altres emissores en l'apartat de notícies.

La primera emissora que naix a l'Horta Sud és radio Torrent, amb precedent en una emissora de radioaficionat particular que va ser confiscada pel govern republicà. Durant el període bèl·lic les emissores van tindre un alt valor estratègic, ja que a diferència altres mitjans, les seues ones traspassaven fronts de guerra i permetien introduir informacions i propaganda en el bàndol contrari. En aquest sentit, va ser molt coneguda la rivalitat entre el general Queipo de Pla, en Ràdio Sevilla i Francisco Cano, locutor de Ràdio Torrent. En la ràdio també podem escoltar fragments d'un comunicat de guerra de Franco o un fragment d'un cèlebre discurs de Dolores Ibárruri, "Passionera".

Finalitzada la guerra civil el règim franquista, conscient de la importància d'aquest mitjà de comunicació, estableix un rígid control. Ràdio Nacional d'Espanya era l'única que tenia potestat informativa, la resta d'emissores estaven obligades a connectar dues vegades en el dia per a transmetre els seus diaris parlats. Aquesta importància no va passar desapercebuda tampoc per a l'església catòlica. Així, entre 1955 i 1966 a l'Horta Sud emetien sis emissores parroquials (Mislata, Picanya, Torrent, Alcàsser, Catarroja i Benetússer) i una oficial pertanyent a la Xarxa d'Emissores del Moviment (Ràdio Manises). Aquest conjunt d'emissores, és un fidel reflex del paper que durant el franquisme tenia la ràdio com a instrument per a l'adoctrinament polític-religiós dins del context del nacional catolicisme, en totes les seues facetes.

RELECTURA

Tema Relacionat	Gènere i comunicació
Relectura	<p>En els primers anys de la radiodifusió van sorgir nous llocs de treball en les emissores, a les quals es van incorporar tant homes com dones. Els llocs tècnics i directius van ser exercits per homes i les dones van accedir a tasques administratives, com telefonistes, secretàries o traductores. Immediatament es va veure la necessitat d'incorporar locutores, atés que una bona part de l'audiència era femenina. D'altra banda, si bé no hi havia diferències salarials per gènere, sinó per categoria laboral, els homes generalment compaginaven la locució amb altres treballs, mentre que per a les dones es tractava d'una ocupació a temps complet.</p> <p>El treball de locució en aquells temps únicament implicava llegir un guió elaborat per redactors i donar pas als continguts musicals, teatrals o presentar als conferenciants. Amb María Cinta Balagué, locutora de Ràdio Barcelona, van sorgir els primers programes femenins i es va donar pas a les oïdores, que, a més d'eixir en antena, van aportar continguts. Els continguts d'aquests primers programes van ser de caràcter cultural i educatiu, però prompte es van incorporar seccions pràctiques i es va configurar el format dels actuals magazines.</p> <p>El perfil de les locutores va variar amb el pas del temps, però en general es va tractar de dones conservadores. En els anys vint, les locutores eren dones amb experiència professional i ampli bagatge cultural, moltes d'elles artistes. En la dècada següent es van incorporar dones més joves, de famílies acomodades, amb carrera o amb estudis musicals. Aquestes locutores van adquirir un paper important durant la guerra, sent en molts casos les úniques garants de les emissions, ja que els seus companys van haver d'exiliar-se o van ser anomenats al capdavant. Finalitzada la guerra va haver-hi una depuració i en els primers temps es van incorporar els anomenats "locutors soldats", que havien exercit funcions de comunicació durant el conflicte. En temps del franquisme es va produir una "masculinització" de la ràdio, encara que van continuar treballant moltes dones en aquest mitjà, que van accedir als seus llocs per oposició. El paper d'aquestes locutores en aqueixos moments va ser secundari, i en la majoria de casos restringits al format consultori.</p>

BIBLIOGRAFIA

ESPINOSA, S. (2016) En femenino y singular: La mujer en la radio española desde los "felices años veinte" hasta el final de la Guerra Civil. En *Arenal: revista de historia de mujeres*, 2016, vol. 23, núm. 1, p. 5-34.

ESPINOSA, S. (2010) Las voces femeninas de la radio de los primeros tiempos. De periodistas/locutoras a presentadoras de continuidad. En *Icono 14*, 2010, núm. A3.

MARTELES, Elvira (2006): "Notas sobre la historia de las mujeres en la radio española". *ARBOR Ciencia, Pensamiento y Cultura* CLXXXII, pp. 455-467.

MARTÍNEZ, F y RAMOS, A. (2003) *Temps de foscor: la premsa a l'Horta Sud en el franquisme*. Servei de Publicacions, Biblioteca Pública Municipal Enric Valor. Catarroja